

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์

เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

EXPLORING APPROACHES FOR DEVELOPING PUBLIC SPACES TO PROMOTE ART
IN THE ARI AREA, PHAYA THAI DISTRICT, BANGKOK

กิตติมศักดิ์ พุทธิวงศ์โสภณ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์
เขตปทุมไท กรุงเทพมหานคร

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการจัดการสาธารณะ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

EXPLORING APPROACHES FOR DEVELOPING PUBLIC SPACES TO PROMOTE ART
IN THE ARI AREA, PHAYA THAI DISTRICT, BANGKOK

KITTIMASAK PHUTTHIWONGSOPHON

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION

(Public Policy and Management)

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2024

Copyright of Srinakharinwirot University

การค้นคว้าอิสระ

เรื่อง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร

ของ

กิตติมศักดิ์ พุทธิวงศ์โสภณ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการจัดการสาธารณะ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์จิตรชัย เอกปัญญากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าการค้นคว้าอิสระ

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ภู่อะกุล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุลศักดิ์ ชาญณรงค์)

กรรมการภายนอก

(รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี)

ชื่อเรื่อง	การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะ ในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย	กิตติศักดิ์ พุทธิวงศ์โสภณ
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ภูตระกูล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการใช้พื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ในบริบทพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะ 2) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะทางเชิงนโยบายในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ให้พื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะ งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้มีส่วนร่วมกับพื้นที่ รวมถึงผู้จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ผู้อยู่อาศัย และเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะ ผลการศึกษพบว่า พื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์ยังมีข้อจำกัดด้านกายภาพและโครงสร้างเชิงนโยบาย แม้จะมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสะท้อนถึงปัญหาการขาดกลไกกลางในการบริหารจัดการพื้นที่อย่างต่อเนื่อง การใช้พื้นที่ต้องพึ่งพาภาคเอกชน และมีข้อจำกัดในการเข้าถึงของประชาชนทั่วไป งานวิจัยเสนอให้มีการออกแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่โดยอิงจากแนวคิดของ จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ ซึ่งให้ความสำคัญกับ “พื้นที่ที่เป็นกระบวนการทางสังคม” และ “พื้นที่ปฏิบัติการของประชาชน” รวมถึงการนำแนวทางของ Cultural Planning และ Tactical Urbanism มาใช้ในการพัฒนาเชิงระบบ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาย่านเชิงวัฒนธรรม การเปิดพื้นที่ของรัฐสำหรับกิจกรรมศิลปะโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และการจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน นอกจากนี้ ยังเสนอให้ม้งานวิจัยต่อยอดในรูปแบบความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่สาธารณะกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับเชิงเปรียบเทียบพื้นที่อื่นเพื่อทดลองแนวทางการใช้พื้นที่จริงในระยะยาว และศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: พื้นที่สาธารณะ, ศิลปะสาธารณะ, พื้นที่ส่งเสริมศิลปะ

Title	EXPLORING APPROACHES FOR DEVELOPING PUBLIC SPACES TO PROMOTE ART IN THE ARI AREA, PHAYA THAI DISTRICT, BANGKOK
Author	KITTIMASAK PHUTTHIWONGSOPHON
Degree	MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
Academic Year	2024
Advisor	Assistant Professor Dr. Phichak Phutrakhul

This study aims (1) to explore the current use of public spaces in the Ari district, Phaya Thai, Bangkok, in the context of art promotion, and (2) to propose policy-oriented approaches for their development. Using qualitative methods and in-depth interviews with stakeholders—including creative organizers, residents, and government officials—the study found that despite Ari’s strong cultural and social capital, public spaces face limitations in physical infrastructure and policy support. Access is often hindered by dependence on private-sector negotiation and a lack of centralized management. Drawing on Chulasak Channarong’s concept of public space as a “social process” and “civic practice area,” alongside frameworks of Cultural Planning and Tactical Urbanism, the study recommends: establishing a cultural district plan; opening state-owned spaces for free public art use; and creating a multi-stakeholder working group. Further research is suggested on the relationship between public spaces and community well-being, including comparative studies and long-term testing of public art initiatives.

Keywords: Public space, Public art, Art-promoting spaces

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลายภาคส่วน ผู้จัดทำขอแสดงความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา พิชักษณ ภูตระกูล ผู้ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดทั้งในด้านวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และการวิเคราะห์ตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน รวมถึงให้กำลังใจและความกรุณาในทุกขั้นตอนจนงานชิ้นนี้สำเร็จไปด้วยดี

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในพื้นที่ย่านอารีย์ ทั้งเจ้าของกิจการ ศิลปิน ผู้จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ กลุ่มชุมชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ที่สละเวลาให้สัมภาษณ์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสะท้อนความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และคณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ สำหรับโอกาสในการเรียนรู้ เครื่องมือทางวิชาการ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ ความคิด และจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้จัดทำขอขอบคุณครอบครัว คุณพ่อคุณแม่ ป้า และเพื่อนกระต่าย ผู้ที่อยู่เบื้องหลังทุกแรงสนับสนุน ที่เป็นกำลังใจและแรงผลักดันสำคัญในการดำเนินงานวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วง

กิตติมศักดิ์ พุทธิวงศ์โสภณ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2. วัตถุประสงค์การศึกษา.....	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2.....	7
ข้อมูลพื้นฐาน.....	7
2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	7
1) สำนักงานเขตพญาไท	7
2) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)	8
3) แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570)	8
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา	10
1) ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาระดับสากล	10

2) ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาในประเทศไทย	10
3) ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาในกรุงเทพมหานคร.....	11
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
2.4 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3.....	14
วิธีดำเนินการศึกษา	14
3.1) ประชากรกลุ่มเป้าหมาย	14
3.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments).....	14
3.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล	14
3.4) การวิเคราะห์ข้อมูล	15
บทที่ 4.....	16
ผลการวิจัย	16
4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์.....	16
4.2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์	17
4.3 มุมมองด้านปัญหาและอุปสรรคของผู้ให้สัมภาษณ์	18
4.4 ความต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐ	19
4.5 ตัวกลางระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐ	20
4.6 บทบาทของภาคเอกชน	21
4.7 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	21
บทที่ 5.....	23
สรุปผล อภิปราย ข้อเสนอแนะ	23
5.1 สรุปผล.....	23
5.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์	23

5.1.2 สถานการณ์พื้นที่สาธารณะที่ส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร	23
5.1.3 ความพร้อมและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่าน อารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร	23
5.1.4 แนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญา ไท กรุงเทพมหานคร	23
5.1.5 แผนโครงการในการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่าน อารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร	24
5.2 อภิปรายผล	25
5.2.1 ความพร้อมและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่าน อารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร	25
5.2.2 แนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร	25
5.3 ข้อเสนอแนะ	26
5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	26
5.3.2 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยในอนาคต	26
บรรณานุกรม	28
ภาคผนวก	30

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1	รายละเอียดผู้ให้สัมภาษณ์ (ผู้มีส่วนร่วมในพื้นที่)	16
ตาราง 2	รายละเอียดผู้ให้สัมภาษณ์ (หน่วยงานภาครัฐ)	17

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมืองสร้างสรรค์ (Creative City) เป็นกระแสหลักไปทั่วโลกในปัจจุบัน โครงการเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) ให้คำจำกัดความคำว่า "เมืองสร้างสรรค์" หมายถึง เมืองที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเมืองนั้น ๆ ซึ่งมีรากฐานจากความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีการรวมกลุ่มกันอย่างแน่นหนาของคนทำงานสร้างสรรค์

ในด้านของผู้คนและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีส่วนสำคัญที่ทำให้เมืองมีพื้นที่ในการแสดงออกของความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการรวมตัวทางสังคม และความเป็นท้องถิ่นนี้เองที่แสดงออกหรือสื่อผ่านงานศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ และกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ การเข้าร่วมเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาเมืองของแต่ละประเทศ โดยการเสริมสร้างห่วงโซ่คุณค่าของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในท้องถิ่นเหนือสิ่งอื่นใด การเป็นเมืองสร้างสรรค์ยังมีส่วนในการสร้างความร่วมมือทางด้านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนและเครื่องมือในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ช่วยสนับสนุนการสร้างงาน ส่งเสริมวัฒนธรรมบนพื้นฐานของความหลากหลายทางสังคม (CEA, 2565: ออนไลน์)

ปัจจุบันนิยามศัพท์คำว่า "Soft Power" เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายซึ่งหมายถึง การใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรม การกิน การดื่ม วิถีชีวิต หรือความเชื่อนำเสนอผ่านสื่อหรือผลงานในรูปแบบต่างๆ เพื่อโน้มน้าวใจ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด หรือพฤติกรรมความชอบให้หันมาสนใจสิ่งเหล่านี้กันมากขึ้น และซอฟต์แวร์เวอร์ เป็นนโยบายสำคัญของพรรคเพื่อไทยตั้งแต่การหาเสียงเลือกตั้ง และเมื่อก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำรัฐบาล พรรคเพื่อไทยก็ขับเคลื่อนนโยบายนี้ทันที ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติจำนวน 29 คนในวันที่ 13 กันยายน 2566 โดยมีตัวแทนรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงวัฒนธรรม เป็นกรรมการ โดยมีนายกรัฐมนตรีนั่งเป็นประธานกรรมการ โดยซอฟต์แวร์เวอร์แบ่งออกเป็น 11 สาขา 12 คณะ ได้แก่ 1) แฟชั่น 2) หนังสือ 3) ภาพยนตร์ 4) ละครและซีรีส์ 5) เฟสติวล 6) อาหาร 7)

ออกแบบ 8) ทองเที่ยว 9) เกม 10) ดนตรี 11) ศิลปะ และ 12) กีฬา โดยมีงบประมาณกว่า 5,201 พันล้านบาท (Rocketmedialab, 2567: ออนไลน์)

กรุงเทพมหานคร ภายใต้นโยบายของ ผู้ว่าฯ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ได้มีการเน้นอัตลักษณ์ สร้างเศรษฐกิจ 50 ย่านทั่วกรุงเทพมหานคร โดยมีนโยบายว่าด้วยเรื่องเมืองแห่งการสร้างสรรค์และ วัฒนธรรม เพื่อสร้างความสุขให้กับคนกรุงเทพฯ สนับสนุนการออกมาใช้ชีวิตบนพื้นที่สาธารณะ สร้างการเคลื่อนไหวทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ 6 การต่อยอด ความเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการเรียนรู้ ตามเป้าประสงค์ที่ 6.2.5 แหล่ง ทองเที่ยวและ ทรัพยากร การท่องเที่ยวในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ได้รับการส่งเสริมพัฒนา อนุรักษ์และฟื้นฟู ให้มี ศักยภาพพร้อมที่จะรองรับ นักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 6.2.5.1 ฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเดิมให้มีศักยภาพพร้อมที่จะรองรับ นักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งนโยบายกรุงเทพมหานคร ที่ต้องการส่งเสริมพื้นที่แห่งดนตรี และศิลปะการแสดงโดยมีการแถลงต่อสภากรุงเทพมหานครหรือต่อสาธารณชน (สำนักงานเขต พญาไท, 2567: ออนไลน์)

ในขณะเดียวกันกรุงเทพมหานครก็ได้มีการนำแนวคิดศิลปะสาธารณะ (Public Art) มา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาหรือฟื้นฟูเมือง แนวคิดดังกล่าวถูกนำมาใช้กับชุมชนหลายแห่งใน กรุงเทพมหานคร เทศกาลงานออกแบบกรุงเทพฯ หรือ Bangkok Design Week เป็นงานเทศกาล ประจำปี ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (สศส.) หรือ Creative Economy Agency (CEA) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน กลุ่มนักสร้างสรรค์ สถาบันการศึกษา และ องค์กรระหว่างประเทศ จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ กระตุ้นให้เกิดการใช้พื้นที่เมือง ชับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่ง สอดคล้องกับนโยบายของ ภาครัฐที่ต้องการผลักดันให้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยก้าวไปสู่ระดับสากล ตลอดจนการ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกรุงเทพมหานคร ผ่านมุมมองของการออกแบบ เทศกาลงานออกแบบ กรุงเทพฯ (CEA, 2565: ออนไลน์)

ย่านอารีย์นั้นเป็นหนึ่งในพื้นที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นพื้นที่จัดแสดงของงาน Bangkok Design Week ด้วยความเป็นย่านที่มีความผสมผสานมาก ด้วยความเดิมเป็นที่ย่านพักอาศัยที่ ค่อนข้างเฉพาะกลุ่ม แต่เมื่อนโยบายราชการขยายตัวขึ้น เมืองก็ขยายตัวจนอารีย์กลายเป็นย่าน กลางเมืองใหม่ จะเห็นได้ว่าอารีย์เต็มไปด้วยความหลากหลายทั้งบ้านเก่าแก่ที่ยังกลิ่นอายความมั่ง คั่ง มีตลาดนัดหลังกระทรวงที่ตอบใจนักท่องเที่ยวคนทำงานจำนวนมาก ไปจนถึงการเกิดขึ้นของอาคาร สำนักงานริมถนนใหญ่ที่อยู่ร่วมกันบนย่านเดียวกันได้อย่างมีสีสันจุดเด่นของอารีย์ในปัจจุบันคือ

การเป็นแหล่งกินดื่มยอดนิยม ความพิเศษของอารีย์คือการอยู่ร่วมกันของกิจการทั้งใหม่และเก่า บางส่วนของกิจการร้านอาหารในอารีย์มีทั้งการเปิดบ้านเป็นร้านอาหาร ต่อมาเมื่อย่านเริ่มคึกคักก็เริ่มมีการรับช่วงและปรับปรุงบ้านเก่าให้กลายเป็นกิจการใหม่ๆ ทั้งร้านอาหารและคาเฟ่ ทำให้อารีย์ประกอบไปด้วยกิจการร้านอาหารทั้งเก่าและใหม่ โดยมีบริการตามความต้องการตลอดทั้งวัน ตั้งแต่อาหารทั่วไป ร้านอาหารเก่าแก่ คาเฟ่ ร้านกินดื่มทั้งบาร์และร้านแนวอชิคากายะ เรียกได้ว่ามีทุกเชื้อชาติ บางส่วนเช่นร้านอาหารอย่างเก่าก่อนมีการนำเอาบรรยากาศของชุมชนของประวัติศาสตร์เข้าไปผนวกรวมในเมนูอาหาร(ซิดี แครกเกอร์, 2564: ออนไลน์) อีกทั้งอารีย์นั้นได้ขึ้นบัญชีย่านที่ดีที่สุดในโลก 49 ย่านผ่านนิตยสาร Time out โดยมีเกณฑ์หลักที่ใช้วัด ประกอบด้วย อาหาร ความบันเทิง วัฒนธรรม และชุมชน โดยเพิ่มในเรื่องของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และพึ่งพาอาศัยกัน ในชุมชน ความยืดหยุ่น ความยั่งยืน (Spring new, 2565: ออนไลน์)

เสน่ห์ของย่านอารีย์คือความเป็นย่านใจกลางเมืองที่ยังคงมีความเป็นเพื่อนบ้าน (neighborhood) อยู่อย่างเต็มเปี่ยมไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ของผู้อยู่อาศัยเดิม เจ้าของกิจการหน้าใหม่ เครือข่ายเพื่อสังคม กลุ่ม expat หรือแม้แต่หน่วยงานราชการ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มของคนรุ่นใหม่ที่มารวมตัวกันเพื่อพัฒนาย่านก็จะมีหลายกลุ่ม เช่น 1) เพื่อนบ้านอารีย์ เพจที่เล่าเรื่องราวของผู้คนรอบอารีย์ ที่เชื่อในสามสิ่ง หนึ่ง คือ ความเป็นชุมชนที่ดี สอง คือ นวัตกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และสาม ศิลปะ ข้อความที่กลั่นกรองจากฝีมือของผู้คน 2) People of Ari โรงละครย่านอารีย์ที่พร้อมซัพพอร์ตศิลปินทุกกลุ่ม และอยากชวนคนมารู้จักศิลปะทุกรูปแบบ หรือแม้แต่ 3) กลุ่ม AriAround ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มเพื่อนคนรุ่นใหม่ชาวอารีย์ ที่อยากทำโครงการเพื่อย่านอารีย์ ตั้งแต่บันทึกประวัติศาสตร์และเรื่องราวเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยของย่านอารีย์ เพื่อให้คนอารีย์รู้จักย่านที่อาศัย ว่าตัวเองกำลังอยู่ในที่แบบไหน และมันกำลังจะเติบโตไปเป็นแบบไหนซึ่งคนทั้ง 3 กลุ่มได้มีการพบเจอกัน มีการเชื่อมความสัมพันธ์กัน เวลาเมื่อไรก็จะช่วยเหลือกันและกัน แบ่งแชร์กันว่าคิดว่าโปรเจกต์นี้เหมาะกับคนไหนก็แบ่งกันไป ซึ่งมีอีกประเด็นที่น่าสนใจคือ ร้านพิซซ่าโฮมเมด นามว่า Kenny's ได้มีการเปิดพื้นที่ผนังของร้านให้เหล่าศิลปินที่ต้องการแสดงผลงาน สามารถนำผลงานโชว์ที่ร้านได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งหากลูกค้าที่เข้ามารับประทานอาหารที่ร้านเกิดชอบหรือถูกใจผลงานของศิลปินนั้น ๆ ยังสามารถซื้อผลงานกลับไปได้ โดยรายได้ทั้งหมดจะตกถึงตัวศิลปินอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย (ซิดี แครกเกอร์, 2564 : ออนไลน์)

รวมไปถึงการมีศูนย์ราชการที่รวมตัวอยู่หลายสถานที่ด้วยกัน ทำให้มีพื้นที่สาธารณะที่อยู่ในศูนย์ราชการค่อนข้างมาก หากมองถึงความเป็นไปได้ในการใช้พื้นที่สาธารณะที่มีอยู่แล้วในย่านอารีย์ ผ่านการเติมความคิดสร้างสรรค์เข้าไป เช่น หากมองว่าสวนเป็นได้มากกว่าแค่พื้นที่ว่างออก

กำลังกาย ได้เห็นรูปแบบของการใช้พื้นที่ในรูปแบบอื่น เพราะว่าปกติคนส่วนใหญ่จะใช้เพียงออกกำลังกาย แต่มักจะมีพื้นที่ว่างที่ไม่ได้ใช้คือตรงกลาง โดยส่วนใหญ่จะออกกำลังกายเพียงรอบๆ ส่วน แต่ตรงกลางที่เป็นสวนเป็นต้นไม้ที่ไม่สามารถนั่งได้ ผู้คนมักจะไม่ค่อยเข้าไปใช้กัน แล้วหากถ้าเกิดการใช้พื้นที่มากขึ้น ก็จะมี ความสนใจตรงส่วนนี้มากขึ้น เพราะผู้คนยังไม่เห็นความเป็นไปได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องพยายามดึงความเป็นไปได้มาแสดงให้ผู้คนเห็น เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนได้มีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นว่าตรงนี้นั้นควรจะพัฒนาไปเป็นอะไร

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีศักยภาพที่ชัดเจน ย่านอารีย์ยังเผชิญกับปัญหาการขาดการ สนับสนุนอย่างเป็นระบบจากภาครัฐ โดยเฉพาะการจัดสรรพื้นที่สาธารณะเพื่อกิจกรรมศิลปะและ วัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม บทความจากเว็บไซต์ The Active ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาสำคัญว่า กรุงเทพมหานครยังไม่มี การจัดตั้งกลไกบริหารจัดการด้านศิลปะที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ส่งผล ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ขาดการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน และไม่สามารถสนับสนุน ศิลปินและกิจกรรมสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ (The Active, 2565 : ออนไลน์)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งความโดดเด่นของย่าน ความเข้มแข็งของการรวมตัวของคนรุ่นใหม่ ที่ต้องการพัฒนาย่าน สิ่งที่ขาดหายไปคือการสนับสนุนจากภาครัฐที่ควรเข้ามาเป็นตัวแสดง หลักหรือ สื่อกลางในการเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มบุคคล ถึงกลุ่มบุคคล รวมไปถึงการเชื่อมต่อกับกลุ่ม บุคคลถึงหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินการในส่วนนี้ เป็นรูปธรรม และส่งเสริมพื้นที่ สาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงนำไปสู่การวิจัยภายใต้หัวข้อ การศึกษาแนวทางการพัฒนา พื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตปทุมธานี กรุงเทพมหานคร

1.2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการใช้พื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์ เขตปทุมธานี กรุงเทพมหานคร ในบริบทพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะ
- 2) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์ เขตปทุมธานี กรุงเทพมหานคร ให้พื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

(1) ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักคือ

1) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเพิ่มพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะ ผ่านนโยบายของกรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการส่งเสริมพื้นที่ศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

2) การศึกษาแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ ในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาผ่านการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงผู้คนในเขตพื้นที่

(2) ขอบเขตด้านประชากร

1) ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อารีย์ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 60 ปี

2) ผู้จัดการนิทรรศการรอบในเขตพื้นที่อารีย์ กรุงเทพมหานคร

3) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานศูนย์ส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์

(3) ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาและเก็บข้อมูลในช่วง ระหว่าง เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567 ถึง เดือน กันยายน พ.ศ. 2567 เป็นระยะเวลา 4 เดือน

1.4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะทางศิลปะในพื้นที่อารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

1.4.2 ได้ทราบถึงประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่อารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

1.4.3 สามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับการกำหนดนโยบายการจัดสรรพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะ เพื่อพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นพื้นที่จำลองให้กับพื้นที่อื่นนำไปปรับใช้ต่อ

1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ

พื้นที่สาธารณะ พื้นที่ที่เปิดให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้งานได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งรวมถึงสวนสาธารณะ ถนน ทางเดินเท้า พื้นที่เปิดโล่ง หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้การจัดการของรัฐหรือหน่วยงานสาธารณะ โดยพื้นที่เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพบปะสังสรรค์และกิจกรรมทางสังคมของประชาชนทั่วไป โดยสำหรับงานค้นคว้าอิสระชิ้นนี้ หมายถึงพื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์

ศิลปะสาธารณะ ผลงานศิลปะที่ตั้งอยู่หรือแสดงในพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้สัมผัสและชื่นชมผลงานโดยไม่ต้องเข้าไปในพื้นที่เฉพาะ เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือแกลเลอรี ผลงาน

ศิลปะสาธารณะอาจประกอบด้วยประติมากรรม จิตรกรรม งานจัดวาง หรือสื่อศิลปะรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและเพิ่มคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ให้กับพื้นที่

พื้นที่ส่งเสริมศิลปะ พื้นที่ที่ถูกออกแบบหรือจัดสรรขึ้นมาเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางศิลปะ ทั้งในรูปแบบการจัดนิทรรศการ การแสดง หรือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างศิลปินและผู้ชม ซึ่งอาจเป็นพื้นที่เฉพาะ เช่น หอศิลป์ แกลเลอรี หรือแม้กระทั่งพื้นที่เปิดโล่งและชุมชน ที่เปิดโอกาสให้ศิลปินสามารถแสดงผลงานหรือจัดกิจกรรมศิลปะร่วมกับสาธารณชนได้

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐาน

อารีย์ เป็นชื่อย่าน ชื่อซอย และชื่อทางแยกหนึ่งบริเวณถนนพหลโยธินและซอยพหลโยธิน 7 อยู่ระหว่างย่านสนามเป้าและย่านสะพานควาย ในท้องที่แขวงพญาไทและแขวงสามเสนใน เขตพญาไทกรุงเทพมหานคร โดย เขตพญาไท มีพื้นที่ทั้งหมด 9.595 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากรประมาณ 9,585 คน/ตร.กม. สภาพทางภูมิศาสตร์ เขตพญาไท มีอาณาบริเวณติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตจตุจักร โดยมีคลองพญาไทเป็นแนวเขต ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตดินแดง โดยมีถนนวิภาวดีรังสิตเป็นแนวแบ่งเขต ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตดุสิต โดยมีทางรถไฟสายเหนือเป็นแนวแบ่งเขต และทิศใต้ ติดต่อกับเขตราชเทวี โดยมีคลองสามเสนเป็นแนวแบ่งเขต และติดต่อกับเขตดินแดง โดยมีถนนดินแดงเป็นแนวแบ่งเขต (สำนักงานเขตพญาไท. 2567: ออนไลน์)

ในเชิงกายภาพซอยอารีย์คือความหมายของ ถ.พหลโยธิน ซอย 7 ซึ่งเป็นย่านอยู่อาศัยเดิมของข้าราชการ ที่ทำงานในละแวกนั้น เช่น กรมประชาสัมพันธ์, กระทรวงการคลัง, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ อารีย์มีความเป็นชุมชนกึ่งเก่ากึ่งใหม่ มีข้าราชการและผู้คนอยู่อาศัยดั้งเดิม มีธุรกิจและร้านค้าที่ตอบสนองความต้องการคนในชุมชนนั้นตามมาด้วย ขณะเดียวกันผู้คนที่เป็สมาชิกใหม่ของที่นี่ คือกลุ่ม คนรุ่นใหม่ ที่เข้ามาทำ “งาน” อะไรบางอย่าง เช่น ทำคาเฟ่ โฮสเทล แกลลอรีงานศิลปะ หรือผลิตภัณฑ์สินค้าอะไรสักอย่างที่ต้องการให้เป็นที่รู้จัก ซึ่งคนกลุ่มนี้เลือกมาอยู่ที่นี่เพราะต้องการเครือข่าย เพราะเชื่อว่า Ecosystem ธุรกิจที่ดีต้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน และการจะเติบโตคือการสร้างเครือข่ายของผู้คนในแต่ละความชอบ ความถนัด (กรุงเทพธุรกิจ. 2564:ออนไลน์)

2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) สำนักงานเขตพญาไท

สำนักงานเขตพญาไท เป็นส่วนราชการหนึ่งของกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2554 ซึ่งกรุงเทพมหานครดำเนินการทบทวนแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปีฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2561 - 2580) โดยให้มีความสอดคล้องกับแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 และทิศทางของแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็น

กรอบการกำกับและทิศทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของหน่วยงานภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานครในทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทิศทางที่ชัดเจน ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) สำนักงานเขตพญาไท จึงดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ.2566 โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 3 (พ.ศ.2566 – 2570) เชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ.2567 เป็นกรอบดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เขตพญาไท เป็นแนวทางการบริหารราชการในการรองรับภารกิจต่างๆ ผลักดันโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นไปอย่างยั่งยืน

2) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) : สศส. หรือ Creative Economy Agency (Public Organization) : CEA จัดตั้งขึ้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2561 โดยการยกระดับ TCDC ขึ้นเป็นองค์การมหาชน ในกำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นพลังขับเคลื่อนไปสู่เศรษฐกิจที่สมดุลและยั่งยืนในระยะยาว หนึ่งในภารกิจที่สำคัญของ CEA คือ การสร้างย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นจริง โดยการส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ที่เอื้อต่อบรรยากาศสร้างสรรค์และการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ ตลอดจนมีความตั้งใจที่จะเชื่อมโยงสู่ชุมชนโดยรอบให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ CEA ยังทำหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ให้เติบโตจากการพัฒนาศักยภาพและเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือยกระดับธุรกิจและคุณภาพชีวิตของคนไทย

3) แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570)

สำนักงานเขตมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปกครอง การทะเบียน การจัดทำแผนพัฒนาเขต การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่นๆ การสาธารณสุขการ การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพการส่งเสริมการลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการศึกษา การสงเคราะห์ การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การส่งเสริมกีฬา การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎร การรักษาสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว การจัดให้มีและควบคุมสุสานและ฼าปนสถาน การควบคุม การเลี้ยงสัตว์ การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์ การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบ

เรียบง่าย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ การคุ้มครอง ดูแลบำรุง และการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การวิศวกรรมจราจร การดูแลรักษาที่สาธารณะ การควบคุมอาคาร

ซึ่งการส่งเสริมพื้นที่สาธารณะมี ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เป็นผู้ดำเนินการหลักมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาชุมชนและสังคมทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม อนามัย และคุณภาพชีวิต เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชน องค์การชุมชนและเครือข่ายชุมชน การพัฒนาสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย การจัดให้มีองค์กรประชาชนในรูปแบบคณะกรรมการชุมชน การส่งเสริมสนับสนุนและจัดตั้งสหกรณ์ชุมชน กองทุนพัฒนาชุมชน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การปรับปรุงชุมชน การรื้อย้ายชุมชน การประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อจัดหาที่อยู่ชั่วคราว การส่งเสริมอาชีพ การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต การดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติด การสงเคราะห์สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ประสบภัย การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิการและส่งเสริมความประพฤติเด็ก การควบคุมดูแลการดำเนินงานสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์ ศูนย์เยาวชน ห้องสมุด บ้านหนังสือ ศูนย์กีฬา และลานกีฬา การดำเนินการเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและคนพิการ การให้บริหาร และจัดกิจกรรมนันทนาการด้านดนตรี กีฬา ห้องสมุด ฯลฯ งานสภาเยาวชนเขต การอนุรักษ์ส่งเสริมเผยแพร่ ฟื้นฟู บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น งานสภาวัฒนธรรมเขต งานพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนและประสานการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายด้านวัฒนธรรม นันทนาการ และท่องเที่ยว การให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการเกษตรและสภาพแวดล้อมเพื่อการเกษตร การดำเนินการเกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรและหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

โดยสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ที่ 6 การต่อยอดความเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการเรียนรู้ ตามเป้าประสงค์ที่ 6.2.5 แหล่งท่องเที่ยวและ ทรัพยากร การท่องเที่ยวในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ได้รับการส่งเสริมพัฒนา อนุรักษ์และฟื้นฟู ให้มี ศักยภาพพร้อมที่จะรองรับ นักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 6.2.5.1 ฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเดิมให้มีศักยภาพพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งนโยบาย กรุงเทพมหานคร ที่ต้องการส่งเสริมพื้นที่แห่งดนตรีและศิลปะการแสดงโดยมีการแลกเปลี่ยนกับกรุงเทพมหานครหรือต่อสาธารณชน (สำนักงานเขตพญาไท, 2567: ออนไลน์)

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา

1) ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาระดับสากล

เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ เป็นอีกหนึ่งโครงการของยูเนสโก ที่คัดเลือกเมืองหรือมหานครที่ทางยูเนสโกคิดว่าเป็นแหล่งรวบรวมวิทยาการ มีพื้นฐานที่จะขับเคลื่อน ทั้งในส่วนของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) โดยดำเนินการทุก ๆ 4 ปี แบ่งออกเป็น 7 ประเภท โดยมีเมืองต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นสมาชิกเครือข่าย แล้วทั้งสิ้น 246 เมือง ใน 84 ประเทศทั่วโลก (ข้อมูล ณ ปี 2562) ดังนี้ 1) เมืองแห่งวรรณกรรม (City of Literature) จำนวน 39 เมือง 2) เมืองแห่งการออกแบบ (City of Design) จำนวน 40 เมือง 3) เมืองแห่งภาพยนตร์ (City of Film) จำนวน 18 เมือง 4) เมืองแห่งดนตรี (City of Music) จำนวน 47 เมือง 5) เมืองแห่งหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (City of Crafts and Folk Arts) จำนวน 49 เมือง 6) เมืองแห่งศิลปะสื่อประชาสัมพันธ์ (City of Media art) จำนวน 17 เมือง 7) เมืองแห่งวิทยาการอาหาร (City of Gastronomy) จำนวน 36 เมือง สำหรับในประเทศไทยมีเมืองที่เข้าร่วมเครือข่ายทั้ง 4 เมือง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองแห่งการออกแบบ (Design : 2562) สุโขทัย เมืองแห่งหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (City of Crafts and Folk Arts : 2562) เชียงใหม่ เมืองแห่งหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (City of Crafts and Folk Arts : 2560) และภูเก็ต เมืองแห่งวิทยาการอาหาร (Gastronomy : 2558)

บทบาทของวัฒนธรรมเป็นที่ยอมรับให้อยู่ ัในวาระของการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2030 ซึ่งได้รับการรับรองจาก 193 ประเทศ เมื่อเดือนกันยายน 2558 โดยงานด้านวัฒนธรรมถูกนำมาทบทวน ให้เป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) เป้าหมายที่ 11 คือ การทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึง พร้อมรับ การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ ที่ได้รับการประกาศเป็นเมือง สร้างสรรค์ ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเมืองสร้างสรรค์แห่งการออกแบบของยูเนสโก(UNESCO Creative City of Design) ปี 2558 นครฮาร์บิน มณฑล เฮยหลงเจียง – เมือง แห่งดนตรี ปี 2553 นครซุนเตออร์ มณฑลกวางตุ้ง – เมืองแห่งอาหาร ปี 2557 นครซูโจว มณฑลเจียงซู – เมืองแห่งหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ปี 2557 เมืองแบรดฟอร์ด ประเทศอังกฤษ เมืองแห่งภาพยนตร์ เมืองลียง ประเทศฝรั่งเศสเมืองแห่งศิลปะ เป็นต้น

2) ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาในประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทย ได้เริ่มดำเนินงานด้านการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์มาตั้งแต่ปี 2552 โดยมีการจัดสัมมนากรุงเทพเมืองสร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน และวันที่ 1 ธันวาคม 2552 โดยศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) องค์กรที่ขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจ สร้างสรรค์เพื่อการ

สร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งมีการออกแบบคิดด้านการสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม ชุมชน ความมั่นคงและคุณภาพของประชาชน การมีคุณภาพชีวิตและมีรายได้ที่ดีขึ้น (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการและพันธกิจกระทรวงมหาดไทย ข้อ 4. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017) อำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถของเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพรวมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน

3) ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ในปี 2019 กรุงเทพฯ ได้รับเลือกให้เข้าร่วมเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในฐานะเมืองแห่งการออกแบบ จากการที่กรุงเทพฯ สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงศักยภาพและความเอาใจใส่จริงจังในการใช้การออกแบบเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเมืองรากฐานด้านการออกแบบของกรุงเทพฯ เริ่มต้นจากการสานต่อสุนทรียภาพ อัจฉริยภาพ ทักษะความเชี่ยวชาญ และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมจากราชอาณาจักรอยุธยา ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนในย่านเมืองเก่าที่เต็มไปด้วยงานออกแบบดั้งเดิม และการผสมผสานเข้ากับงานออกแบบสมัยใหม่ที่พบเห็นได้ทั่วไปในกรุงเทพฯ ระบบการศึกษาแบบตะวันตกคือตัวช่วยชั้นดีในการเปลี่ยนอัจฉริยภาพท้องถิ่นให้เป็นการศึกษาด้านการออกแบบที่มีมาตรฐาน การสถาปนาคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่มีศิลปินชาวอิตาลี ศิลปิน พีระศรี (Corrado Ferici) เป็นผู้วางรากฐานในปี 1956 คือหมุดหมายสำคัญในการเริ่มต้นการศึกษาด้านการออกแบบในแขนงต่างๆ ซึ่งกลายเป็นแรงขับเคลื่อนอุตสาหกรรมออกแบบของกรุงเทพฯ มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ แฟชั่น และอุตสาหกรรมโฆษณาที่สร้างชื่อเสียงให้กรุงเทพฯ ในด้านการออกแบบ ในระยะหลายปีที่ผ่านมา ยังเห็นงานออกแบบด้านสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมเมือง (Urban design) เฟื่องฟูเป็นอย่างมาก ด้วยแรงผลักดันของนักออกแบบรุ่นใหม่ที่เกิดอีโอรันและพร้อมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเมืองให้น่าอยู่ ครอบคลุม และยั่งยืน เมื่อรวมเข้ากับความสามารถในการปรับตัวและปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ที่กลายเป็นภาพจำของใครหลายคนเมื่อนึกถึงกรุงเทพฯ มันจึงกลายเป็นเสน่ห์พิเศษที่สร้างความโดดเด่นให้กับการออกแบบของเมืองแห่งนี้

อีกทั้งกิจกรรมเกี่ยวกับการออกแบบยังได้เกิดขึ้นตลอดทั้งปีในกรุงเทพฯ เป็นตัวชี้วัดถึงความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมออกแบบไทย โดยหนึ่งในนั้น เทศกาลงานออกแบบกรุงเทพฯ (Bangkok Design Week) เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมสำคัญของกรุงเทพฯ ที่ส่งแรงกระเพื่อมไปยังหลากหลายธุรกิจ ทั้งท่องเที่ยว วิเทล โรงแรม ฯลฯ ทำให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ดึงดูดผู้ชมและนักท่องเที่ยวกว่า 400,000 คน และที่สำคัญคือทำให้คนทั่วโลกจดจำกรุงเทพฯ ในฐานะมหานครแห่งการออกแบบ ซึ่งย่านอารีย์ก็ได้เป็น 1 ในพื้นที่จัด Bangkok Design Week เนื่องจากมีชุมชนสร้างสรรค์ที่เต็มไปด้วยนักออกแบบ ศิลปิน และผู้ประกอบการสร้างสรรค์ บรรยากาศที่หลากหลายมีความลงตัวระหว่างศิลปะร่วมสมัยและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ผู้เข้าชมสามารถสัมผัสประสบการณ์ศิลปะที่หลากหลายได้ง่ายดาย นอกจากนี้ พื้นที่อารีย์ยังมีสถานที่แสดงผลงานศิลปะหลากหลายรูปแบบ เช่น แกลเลอรี สตูดิโอ และร้านค้าที่มีเอกลักษณ์ สถานที่เหมาะสมและมีเสน่ห์สำหรับการจัดงานนี้

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรลชญา ทิพย์แสง (2564) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาพื้นที่ดาดฟ้าเพื่อการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ อารีย์ ประดิพัทธ์ ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์กรณีศึกษา พบว่า สนามออกกำลังกาย (playground), จุดชมวิว (view point) และ ร้านอาหารดาดฟ้า (bar and restaurant) มีแนวโน้มที่จะสร้างผลกระทบให้แก่ย่าน คือ เพิ่มมูลค่าพื้นที่ทั้งในแง่ของเงินและคุณภาพพื้นที่ได้ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลายของผู้ใช้งาน ความหลากหลายของช่วงเวลาที่ใช้งาน และสร้างความหลากหลายของกิจกรรมภายในย่านกิจกรรมที่มีความเป็นไปได้ในการประสบความสำเร็จเพื่อส่งเสริมย่านจากการศึกษาจะต้องเป็นกิจกรรมที่ทำหน้าที่เป็นภาพลักษณ์ของย่านเป็นสาธารณะเพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใช้งานได้ต่อเนื่อง และมีความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบ โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมสาธารณะที่สร้างภาพลักษณ์คือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพพื้นที่และคุณภาพชีวิตให้กับชุมชน ทำหน้าที่ส่งเสริมย่าน เพื่อให้เกิดผลกระทบในทิศทางหนึ่ง มีลักษณะเป็นลานอเนกประสงค์

2. กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าให้กับพื้นที่คือกิจกรรมที่ทำให้ผู้คนหลังเลิกเข้ามาใช้งานในพื้นที่เพื่อการพัฒนาให้เป็นที่ยี่งดูดใจและมีการใช้งานตลอดเวลา ผู้คนหลากหลายประเภทเข้ามาในพื้นที่ อาทิ ร้านค้า, ร้านอาหาร ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดโครงข่ายการใช้งานพื้นที่ดาดฟ้าของย่านมากขึ้น และเกิดความยั่งยืนของการพัฒนา (สรลชญา ทิพย์แสง, 2564)

จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนามหาวิทยาลัยของวัดในฐานะพื้นที่สาธารณะภายใต้สังคมผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับบทบาทและการบริหารจัดการวัดให้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมสำหรับชุมชนและกลุ่มผู้สูงอายุ งานวิจัยนี้พบว่าการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่ดีต้องคำนึงถึงความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีการเสนอแนวทางเชิงนโยบายในการบริหารพื้นที่สาธารณะให้มีความยืดหยุ่นและเปิดรับความหลากหลายของกิจกรรมสังคม ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการสนับสนุนจากภาครัฐที่ชัดเจนและเป็นระบบ

2.4 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ (2564) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะไว้อย่างน่าสนใจว่า พื้นที่สาธารณะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในสังคมที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคสังคมสูงวัย พื้นที่สาธารณะควรเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้และเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของชุมชน ซึ่งรวมถึงกลุ่มคนที่หลากหลายช่วงวัยและความสนใจ โดยเขาได้เน้นถึงปัจจัยที่ทำให้พื้นที่สาธารณะมีประสิทธิภาพ คือ ความสามารถในการเปิดรับความหลากหลายทางสังคมและการเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน (Inclusive Space)

ในงานศึกษาของจุลศักดิ์ได้เน้นให้วัดเป็นตัวอย่างของพื้นที่สาธารณะ ที่สามารถปรับบทบาทให้เข้ากับบริบททางสังคม โดยการปรับปรุงพื้นที่ภายในวัดให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมสาธารณะที่รองรับคนสูงวัย เช่น การจัดพื้นที่นั่งพักผ่อน การจัดกิจกรรมนันทนาการ และพื้นที่กิจกรรมทางสังคมต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นการยืนยันว่า การบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะจำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการที่หลากหลายของประชาชนผู้ใช้งาน และการสนับสนุนจากภาครัฐในเชิงนโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม (จุลศักดิ์ ชาญณรงค์, 2564)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ใช้ วิชาที่เรียกว่าการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) เนื่องจากเป็นแนวทางศึกษาโดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอธิบายเล่าเรื่องราวประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้ประสบพบเจอมาจากการสัมผัสเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะที่ส่งเสริมศิลปะ ซึ่งเป็นข้อมูลของการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1) ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักมาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ประกอบด้วยบุคคลจากหลากหลายภาคส่วนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างสรรค์ในย่านอารีย์ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานศูนย์ส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์

- 1) ผู้มีประสบการณ์กิจกรรมสร้างสรรค์ในย่านอารีย์ จำนวน 5 คน
- 2) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานศูนย์ส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์ จำนวน 1 คน

3.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Form) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการในการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทำการกำหนดประเด็นคำถามในประเด็นเรื่อง การบริหารจัดการของภาครัฐ กับความต้องการต่าง ๆ จากคนในพื้นที่และผู้จัดนิทรรศการ รวมไปถึงวิธีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในย่าน อารีย์

3.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง กันยายน พ.ศ. 2567 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือหลัก ผู้วิจัยได้มีการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้า และทำการสัมภาษณ์ ณ พื้นที่จริงในย่านอารีย์ เช่น ร้านอาหาร คาเฟ่ พื้นที่สร้างสรรค์ หรือสถานที่ปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่นั้นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ในบางกรณีที่ไม่สะดวกเดินทาง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์ผ่านระบบ

ออนไลน์ (เช่น Zoom หรือ Google Meet) โดยได้รับความยินยอมล่วงหน้าอย่างชัดเจนจากผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และจดบันทึกประกอบการพูดคุย เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาถอดความอย่างละเอียด (Verbatim Transcription) โดยให้ความสำคัญกับการรักษาน้ำเสียงและบริบทของถ้อยคำเพื่อไม่ให้เสียความหมายดั้งเดิมของผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสมและเจตนาสมัครใจของการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมุ่งเลือกผู้ที่มีบทบาทและประสบการณ์ตรงในการใช้หรือพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อกิจกรรมเชิงศิลปะในย่านอารีย์ โดยพิจารณาถึงความหลากหลายของบทบาท เช่น เจ้าของกิจการ ผู้ประกอบการในพื้นที่ กลุ่มศิลปินอิสระ กลุ่มชุมชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย นอกจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษาข้อมูลรอง (Secondary Data) เพื่อประกอบการวิเคราะห์ เช่น เอกสารนโยบายของกรุงเทพมหานคร ข้อมูลจากเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐและภาคประชาสังคม บทความเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ ศิลปะสาธารณะ และแนวทางการพัฒนาเมือง โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อใช้เป็นฐานในการเชื่อมโยงมุมมองของผู้ให้ข้อมูลกับกรอบแนวคิดทางวิชาการ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น

3.4) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากบุคคลสำคัญในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในศูนย์ส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์ มาถอดบทสัมภาษณ์ (Transcription) โดยขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการแปลงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกให้เป็นรูปแบบข้อความ การถอดบทสัมภาษณ์ต้องดำเนินการอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อรักษาความหมายของข้อมูลที่ได้รับ และช่วยให้การวิเคราะห์เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลังจากถอดบทสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละหัวข้อ ซึ่งจะใช้วิธีเชิงบรรยายในการตีความข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัย “การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มพื้นที่สาธารณะในการส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมศิลปะสำหรับในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิจัยซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลสำคัญในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในศูนย์ส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้จำแนกผลการวิจัยออกเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์
- 4.2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์
- 4.3 มุมมองด้านปัญหาและอุปสรรคของผู้ให้สัมภาษณ์
- 4.4 ต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างไร
- 4.5 ตัวกลางระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐ
- 4.6 บทบาทของภาคเอกชน
- 4.7 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตาราง 1 รายละเอียดผู้ให้สัมภาษณ์ (ผู้มีส่วนร่วมในพื้นที่)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ระยะเวลาที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับย่านอารีย์	บทบาทหรือความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ สาธารณะในย่านอารีย์
1	7 ปีขึ้นไป	ผู้จัดการกิจกรรม / สนับสนุน
2	7 ปีขึ้นไป	ผู้จัดการกิจกรรม / สนับสนุน
3	1 – 3 ปี	ผู้สนับสนุน
4	7 ปีขึ้นไป	ผู้จัดการกิจกรรม / สนับสนุน
5	1 – 3 ปี	ผู้จัดการกิจกรรม / สนับสนุน

ตาราง 2 รายละเอียดผู้ให้สัมภาษณ์ (หน่วยงานภาครัฐ)

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง	การมีส่วนร่วมในการ ออกแบบนโยบาย
1	ผู้อำนวยการศูนย์ มิตรเมือง (Urban Ally)	- นักวิจัยและนักออกแบบ ชุมชนเมือง - Host Bangkok Design Week ย่านอารีย์ 2021	นักวิจัยการพัฒนาโครงข่าย ทางจักรยาน ย่านพระนคร

ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วยบุคคลจากหลากหลายภาคส่วนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างสรรค์ในย่านอารีย์ นักพัฒนาพื้นที่ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CEA) ทั้งหมดล้วนมีประสบการณ์ตรงกับการพัฒนาพื้นที่หรือการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อกิจกรรมศิลปะ

4.2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าพื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์ถือเป็นจุดสำคัญที่สามารถใช้เป็นเวทีสำหรับแสดงออกทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนได้ โดยมีการกล่าวถึงศักยภาพของพื้นที่ เช่น ซอยเล็ก ๆ ที่สามารถจัดกิจกรรมทางศิลปะได้อย่างใกล้ชิดกับชุมชน รวมถึงร้านค้าและคาเฟ่ที่เปิดโอกาสให้ศิลปินได้จัดนิทรรศการ อย่างไรก็ดี ผู้ให้สัมภาษณ์ก็ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบและมีความยั่งยืน เพื่อไม่ให้เกิดกิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือขาดความต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า พื้นที่สาธารณะในย่านอารียียังไม่ได้รับการพัฒนาให้เกิดศักยภาพสูงสุด โดยเฉพาะบทบาทในการเป็นพื้นที่รวมกลุ่ม การแสดงออกทางศิลปะ และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน ความคิดเห็นหลายประการชี้ว่า พื้นที่เหล่านี้ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงได้ ไม่ถูกจำกัดโดยภาครัฐหรือเอกชน และควรสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น นิทรรศการ งานแสดงดนตรี เวิร์กช็อป หรือแม้แต่พื้นที่ทดลองเชิงศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ

“อารีย์มันเป็นย่านที่มีคนที่ยากทำอะไรแปลกใหม่เยอะนะ แต่เราไม่มีพื้นที่ที่เหมาะสมจะรวมตัวกัน ไม่มีพื้นที่ที่ใครก็สามารถใช้ได้จริงแบบเป็นกลาง ไม่มีเจ้าของแบบนั้น”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 2567)

ในการทำงานเดียวกัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า:

“เรามีลูกค้าที่เป็นนักออกแบบ ศิลปินเต็มเลย แล้วหลายคนก็อยากมีพื้นที่แสดงงาน แต่ไม่รู้จะไปที่ไหน ถ้ามีพื้นที่สาธารณะที่เปิดกว้าง มันจะดีมากสำหรับคนรุ่นใหม่”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 2567)

“บางพื้นที่มันมีศักยภาพมากเลยนะ แต่มันถูกล้อมลิดหรือไม่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานรัฐ ถ้ามีคนหยิบยกขึ้นมาได้มันจะเป็นจุดเปลี่ยนได้เลย”

“พื้นที่สาธารณะมันไม่ได้แปลว่าต้องเป็นสวนหรือถนนเสมอไป มันอาจเป็นผนังโล่ง ๆ หน้าร้านหรือระเบียงตึก ถ้าเรามองมันเป็นพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ มันก็จะเปิดโอกาสให้ศิลปะเกิดขึ้นได้ทุกที่”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, 2567)

“พื้นที่สาธารณะที่ส่งเสริมศิลปะควรสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นสาธารณะ ส่งเสริมให้การใช้พื้นที่สาธารณะ เป็นไปได้โดยสะดวก และไม่รบกวนผู้อยู่อาศัยดั้งเดิม”

(ผู้ให้สัมภาษณ์จากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2567)

4.3 มุมมองด้านปัญหาและอุปสรรคของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายเห็นว่า มีอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อศิลปะในอารีย์ไม่สามารถขยายผลได้อย่างเต็มที่ ได้แก่

- การจัดการพื้นที่ที่ขาดความชัดเจน: ไม่มีหน่วยงานหรือกลไกกลางที่รับผิดชอบดูแลและบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะเพื่อศิลปะอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องและการใช้งานพื้นที่ซ้ำซ้อน
- งบประมาณและการสนับสนุนไม่เพียงพอ: แม้ภาคเอกชนและชุมชนจะมีความพร้อมและความตั้งใจ แต่ขาดเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อจัดกิจกรรมและดูแลพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
- การประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนยังไม่ราบรื่น: มีความซ้ำซ้อนและขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการเอกชน รวมถึงชุมชน ส่งผลให้การบริหารจัดการไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

- ข้อจำกัดด้านกายภาพของพื้นที่: บางพื้นที่มีข้อจำกัด เช่น พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ความไม่สะดวกในการเข้าถึง หรือปัญหาด้านความปลอดภัย ซึ่งจำกัดการจัดกิจกรรมศิลปะได้อย่างเต็มที่

ปัญหาที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะท้อนออกมามากที่สุดคือการขาดพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นต่อการใช้งานศิลปะ เช่น กฎระเบียบของหน่วยงานรัฐที่เข้มงวดจนไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ การขาดการสื่อสารระหว่างภาครัฐและผู้ใช้งานพื้นที่ และความไม่ต่อเนื่องในการสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์

“เวลาเราจะจัด event อะไรซักอย่าง เราต้องขออนุญาตหลายที่มาก แล้วบางที่มันก็ต้องใช้เวลา เราเลยถอดใจ เพราะมันไม่คล่องตัว”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5, 2567)

“เราทำกิจกรรมกับชุมชนบ่อยมาก แต่หลายครั้งเรารู้สึกว่ามันยากที่จะประสานกับหน่วยงานรัฐ เพราะเราไม่รู้ว่าใครรับผิดชอบเรื่องอะไร”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, 2567)

“ผมเคยพาศิลปินมาโชว์งานกลางแจ้ง พอเริ่มจัดก็มีเจ้าหน้าที่มาบอกว่าไม่ได้ขออนุญาต ทั้งที่มันเป็นกิจกรรมเล็ก ๆ แค่มีกี่ชั่วโมง”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 2567)

“บางครั้งแค่เราจะทำกิจกรรมง่าย ๆ ก็ต้องเขียนเอกสารเยอะมาก ไม่รู้จะทำไม่ถึงไม่สามารถมีระบบที่ง่ายขึ้น”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5, 2567)

“ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือการให้ความสำคัญ และการจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาสิ่งพื้นฐานของการใช้พื้นที่สาธารณะควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญในการส่งเสริมศิลปะ รวมไปถึงบทบาทและขอบเขตความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์จากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2567)

4.4 ความต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐ

ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นพ้องว่าภาครัฐควรมีบทบาทมากขึ้นในการสนับสนุนพื้นที่สาธารณะเพื่อศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของ

- การจัดสรรพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม

- การสนับสนุนงบประมาณสำหรับกิจกรรมศิลปะและการพัฒนาพื้นที่
- การสร้างกลไกการบริหารจัดการที่มีความชัดเจนและต่อเนื่อง
- การประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชนและชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- การสนับสนุนทางด้านองค์ความรู้ เช่น การฝึกอบรมผู้จัดกิจกรรม การส่งเสริมเครือข่ายศิลปินและชุมชน

“ถ้ามีแผนงานจากรัฐที่ระบุชัดเจนว่าพื้นที่ไหนสามารถใช้ได้ โดยไม่ต้องไปขออนุญาตจากใคร มันจะช่วยให้เราสามารถวางแผนกิจกรรมระยะยาวได้”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, 2567)

“ภาครัฐควรมีบทบาทเหมือนเพื่อนร่วมทีม ไม่ใช่ผู้ตรวจสอบ พอคนรู้สึกรัฐอยู่ข้างเดียวกัน การสร้างสรรค์มันจะเกิดขึ้นง่าย”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 2567)

“ถ้าเขาสันนุนเรื่องพื้นฐานให้ เช่น น้ำ ไฟ การประชาสัมพันธ์ งานเราจะจัดได้ง่ายขึ้นเยอะเลย”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5, 2567)

ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมดแสดงความคาดหวังต่อภาครัฐว่า ควรมีบทบาทในฐานะ “ผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก” มากกว่าจะเป็น “ผู้ควบคุม” พวกเขาอยากเห็นภาครัฐเปิดพื้นที่ให้กับประชาชน โดยเฉพาะศิลปินและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ในการใช้พื้นที่สาธารณะได้อย่างยืดหยุ่น

4.5 ตัวกลางระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐ

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนเสนอให้มีหน่วยงาน หรือตัวแทนที่สามารถประสานระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยลดความซับซ้อนในการดำเนินงาน และเพิ่มความเข้าใจในบริบทของผู้ใช้งานพื้นที่อย่างแท้จริง

“เราอยากให้ใครซักคน หรือซักหน่วยงานที่เป็นตัวกลางในการพูดแทนเรา เพราะบางทีคนเล็ก ๆ อย่างพวกเราไปคุยตรง ๆ กับรัฐมนตรีเหนื่อยมาก”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5, 2567)

“ตัวกลางต้องเข้าใจทั้งสองฝั่งนะ ไม่ใช่แค่เป็นนักวิชาการแล้วมาทำวิจัยจบ ๆ ไป แต่ต้องอยู่ในพื้นที่ เข้าใจพื้นที่”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 2567)

“เรามีเครือข่ายที่อยากทำหลายอย่างมาก ถ้ามีหน่วยงานกลางที่คอยรวมพลังแล้วเจรจาได้จริง มันจะไปได้ไกลกว่านี้”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, 2567)

4.6 บทบาทของภาคเอกชน

ภาคเอกชนในย่านอารีย์มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมศิลปะ โดยเฉพาะการเปิดพื้นที่ส่วนบุคคลให้กลายเป็นพื้นที่แสดงงานศิลปะ พื้นที่กิจกรรม และพื้นที่สื่อสารกับชุมชน ซึ่งช่วยเติมเต็มบทบาทของพื้นที่สาธารณะ และเสริมพลังให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์จากฐานราก

“เราให้พื้นที่กับศิลปินแบบไม่คิดเงิน เพราะเรารู้ว่ามันยากมากในการหาพื้นที่แสดงงาน โดยเฉพาะคนที่ยังไม่ดัง”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 2567)

“เราเคยจัด mini exhibition ที่หน้าร้าน ให้ศิลปินเอางานมาติด ต้นทุนต่ำแต่คนก็สนใจเยอะมาก”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5, 2567)

“เราทำกิจกรรมศิลปะร่วมกับลูกค้าและเพื่อนบ้าน ทำให้บรรยากาศดีขึ้น คนก็กลับมาใช้พื้นที่มากขึ้น”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, 2567)

4.7 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

จากการสังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ปัจจัยสำคัญที่อาจนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อศิลปะในย่านอารีย์ ได้แก่

- การมีพื้นที่ที่เปิดกว้าง เข้าถึงง่าย และยืดหยุ่นต่อการใช้งาน
- การสนับสนุนจากภาครัฐในเชิงโครงสร้างและระเบียบ
- การมีตัวกลางในการเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ

- ความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม และการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่

“สิ่งที่เราคิดว่าทำให้กิจกรรมแบบนี้ไปต่อได้คือ ความต่อเนื่อง แล้วก็ความไว้วางใจของคนในพื้นที่ ถ้าเขารู้ว่ามีทุกปี มีทุกเดือน เขาก็จะมาเอง”

“ศิลปะมันอยู่ได้ถ้ามีคนสนับสนุน และพื้นที่ที่ให้โอกาส”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, 2567)

“ต้องทำให้พื้นที่มัน active อยู่เสมอ ไม่ใช่จัดครั้งเดียวแล้วหายไปเลย”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 2567)

“ต้องแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มจะได้ร่วมกัน และต้องแสดงให้เห็นว่าจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยและเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างไร”

(ผู้ให้สัมภาษณ์จากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2567)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ย่านอารีย์ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าของกิจการในย่าน, นักจัดกิจกรรมศิลปะ, ตัวแทนกลุ่มชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งบุคคลที่มีบทบาทด้านการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ มีความผูกพันกับพื้นที่ มีบทบาทในการริเริ่มกิจกรรมเชิงศิลปะและวัฒนธรรม และมีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์

5.1.2 สถานการณ์พื้นที่สาธารณะที่ส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

พื้นที่สาธารณะที่รองรับกิจกรรมศิลปะในย่านอารีย์ยังมีจำนวนจำกัด โดยพื้นที่ที่ใช้จัดกิจกรรมส่วนใหญ่มาจากการดัดแปลงพื้นที่เอกชน เช่น พื้นที่ด้านหน้าโฮสเทล ร้านอาหาร หรือ สตูดิโอศิลปะ ซึ่งอาจไม่มีความต่อเนื่องหรือระบบสนับสนุนอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ย่านอารีย์มีชุมชนสร้างสรรค์อยู่แล้วในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่สนใจจัดกิจกรรมทางศิลปะ ทำให้มีศักยภาพสูงต่อการพัฒนาเป็น Creative District หากมีการดึงพื้นที่สาธารณะมาใช้อย่างเหมาะสม

5.1.3 ความพร้อมและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ความพร้อมที่โดดเด่นของพื้นที่อารีย์คือการมีทุนทางสังคมจากเครือข่ายศิลปินและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกันอย่างหนาแน่น และมีความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในหลาย ๆ มิติ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดหลัก ได้แก่ การขาดพื้นที่สาธารณะที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ความล่าช้าและซับซ้อนของกระบวนการขอใช้พื้นที่ รวมถึงขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคประชาชน

5.1.4 แนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะควรยึดหลักการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และเน้นกระบวนการวางแผนทางวัฒนธรรม (Cultural Planning) ที่ให้ชุมชนมีบทบาทตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ไปจนถึงการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ควรส่งเสริมรูปแบบของ

Tactical Urbanism เช่น การสร้างพื้นที่กิจกรรมชั่วคราวด้วยทรัพยากรน้อยแต่เกิดการใช้งานจริง เพื่อทดสอบความเป็นไปได้ของพื้นที่และสร้างแรงสนับสนุนจากชุมชนในวงกว้าง

นอกจากนี้ การจัดทำฐานข้อมูล Cultural Mapping เพื่อระบุทรัพยากรทางวัฒนธรรมของพื้นที่ รวมถึงการสร้างกลไก “คณะกรรมการพัฒนาเมืองเชิงสร้างสรรค์” ระดับเขต ที่มีตัวแทนจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน จะเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างการบูรณาการการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นแนวคิดของ จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ (2564) ที่เสนอว่า “พื้นที่สาธารณะที่ดีต้องเป็นพื้นที่ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม (Participatory Process)” และ “เป็นพื้นที่แห่งการปฏิบัติการทางสังคม” ซึ่งรวมทั้งการใช้พื้นที่เป็นเครื่องมือกระตุ้นการแลกเปลี่ยน ความคิดสร้างสรรค์ และความรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชน นอกจากนี้ การออกแบบพื้นที่ที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมร่วมสมัยและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยังเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างพื้นที่ที่มีชีวิตชีวา และเป็นเวทีให้ศิลปะเข้าถึงสาธารณชนได้ง่าย

5.1.5 แผนโครงการในการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

จากการวิเคราะห์นโยบายของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์ของผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านโครงการ “Creative District” และการฟื้นฟูพื้นที่เมืองอย่างยั่งยืน พบว่าพื้นที่อารีย์มีคุณสมบัติสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนเมืองสร้างสรรค์ของกรุงเทพฯ อย่างยิ่ง

แผนโครงการที่สามารถดำเนินการได้ควรประกอบด้วย การคัดเลือก “พื้นที่นำร่อง” เช่น สวนสาธารณะขนาดเล็ก เพื่อทดลองจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นระยะเวลา 3-6 เดือน โดยร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น สำนักงานเขตพญาไท สำนักงานวัฒนธรรม และศิลปินท้องถิ่น

กิจกรรมควรมีลักษณะหลากหลาย เช่น นิทรรศการหมุนเวียน การแสดงดนตรีกลางแจ้ง เวิร์กช็อปศิลปะเด็กและเยาวชน และการจัดพื้นที่ให้ศิลปินแสดงผลงานอย่างเสรี พร้อมทั้งมีการประเมินผลและเก็บข้อมูลจากผู้ในพื้นที่ เพื่อนำไปพัฒนาสู่โครงการระยะยาว

ทั้งนี้ ควรยึดแนวทาง Cultural Planning ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ต้นทาง เช่น การออกแบบกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน การสำรวจทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) และการสนับสนุนจากภาครัฐในรูปแบบของงบประมาณอุดหนุนและการบริหารแบบบูรณาการ

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ความพร้อมและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

แม้ย่านอารีย์จะมีความพร้อมในเชิงสังคมและวัฒนธรรม แต่ยังมีข้อจำกัดทางกายภาพและโครงสร้างการบริหารจัดการ การพัฒนาพื้นที่สาธารณะจำเป็นต้องสอดคล้องกับแนวคิด Public Sphere ของ Habermas (1989) ที่เน้นการเปิดพื้นที่ให้สาธารณชนมีส่วนร่วมและเข้าถึงได้อย่างเสมอภาค ย่านอารีย์ในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบโจทย์การเป็นพื้นที่สาธารณะเต็มรูปแบบที่ประชาชนสามารถใช้แสดงออกทางศิลปะและวัฒนธรรมได้โดยไม่ติดข้อจำกัดด้านกฎระเบียบ

ในอีกด้านหนึ่ง ความเข้มแข็งของกลุ่มชุมชนและกลุ่มสร้างสรรค์ในย่านอารีย์ถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถต่อยอดได้ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ (2564) เสนอว่าพื้นที่สาธารณะควรเปิดกว้างทางความคิดและวัฒนธรรม เป็น “พื้นที่สื่อสารระหว่างรัฐและประชาชน” หากพื้นที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติการของพลเมืองก็จะเป็นเพียงพื้นที่เชิงกายภาพที่ไม่มีคามหมายทางสังคม

นอกจากนี้ Jacobs (1961) ยังเสนอว่าเมืองที่ดีควรเป็นเมืองที่ประชาชนสามารถใช้งานพื้นที่ร่วมกันได้อย่างหลากหลายและเป็นธรรมชาติ ซึ่งในกรณีของอารีย์นั้น แม้จะมีลักษณะดังกล่าวในบางพื้นที่ อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญคือการไม่มีพื้นที่สาธารณะที่เป็นกลางและมีความต่อเนื่องทางกายภาพและนโยบาย ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนสะท้อนความกังวลเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของการใช้พื้นที่ และข้อจำกัดจากกฎระเบียบที่ยืดหยุ่นต่อการสร้างสรรค์

5.2.2 แนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์ควรตั้งอยู่บนฐานคิดของ Cultural Planning (Evans, 2001) ซึ่งมองว่าการพัฒนาทางวัฒนธรรมต้องดำเนินควบคู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ไม่เพียงแต่ในฐานะผู้บริโภคกิจกรรมทางศิลปะ แต่ในฐานะผู้ร่วมสร้างเนื้อหาและสื่อสารอัตลักษณ์ของพื้นที่ด้วยตนเอง

การบูรณาการแนวทางของ Tactical Urbanism สามารถนำมาใช้ในการทดลองจัดกิจกรรมในพื้นที่ชั่วคราว เพื่อประเมินความสนใจ ความเหมาะสม และปฏิสัมพันธ์ของประชาชนกับพื้นที่ก่อนการพัฒนาในระยะยาว ทั้งนี้ต้องมีกลไกสนับสนุนจากภาครัฐที่ยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทนำ

ในทำนองเดียวกัน แนวคิด Creative Cluster และ Creative City (Landry, 2000) สามารถนำมาใช้กำหนดทิศทางระยะยาว โดยให้ย่านอารีย์พัฒนาเป็นพื้นที่นวัตกรรมทางวัฒนธรรมและการออกแบบที่หลากหลาย สร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและความภาคภูมิใจร่วมของผู้คนในพื้นที่

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดตั้งทีมงานหรือหน่วยงานเฉพาะกิจในกรุงเทพมหานคร ที่รับผิดชอบดูแลและบริหารพื้นที่สาธารณะเพื่อศิลปะโดยตรง เพื่อให้มีการจัดการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคเอกชน ผ่านการจัดตั้งเวทีประชาคมและเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันในการวางแผนและจัดกิจกรรม
3. เพิ่มงบประมาณและทรัพยากร สำหรับการพัฒนาพื้นที่สาธารณะและกิจกรรมศิลปะ เพื่อให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายและมีความต่อเนื่อง
4. พัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมและเข้าถึงง่าย โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและความสะดวกสบายของผู้ใช้ รวมถึงการออกแบบที่ส่งเสริมการใช้พื้นที่ในกิจกรรมศิลปะอย่างยืดหยุ่น
5. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเทศกาลศิลปะประจำปี เพื่อกระตุ้นความสนใจจากทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว พร้อมสร้างภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรมของย่านอารีย์
6. สนับสนุนการสร้างกลไกเชื่อมโยง หรือ “ตัวกลาง” ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เช่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรหรือกลุ่มชุมชน ที่สามารถทำหน้าที่ประสานงานและขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. พัฒนาองค์ความรู้และทักษะของผู้จัดกิจกรรมและชุมชน ผ่านการอบรมและให้คำปรึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปะและบริหารจัดการพื้นที่อย่างมืออาชีพ
8. ส่งเสริมโครงการ Public-Private Partnership เพื่อให้ภาคเอกชนมีบทบาทร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมในพื้นที่ที่มีศักยภาพ

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่สาธารณะกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับเชิงเปรียบเทียบับพื้นที่อื่น

2. พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของย่านอารีย์ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร การสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือออนไลน์
3. ศึกษาบทบาทของภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมลงทุนและบริหารจัดการพื้นที่ศิลปะสาธารณะร่วมกับรัฐและประชาชน

บรรณานุกรม

- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), Handbook of theory and research for the sociology of education (pp. 241–258). New York, NY: Greenwood Press.
- CEA. (2565). **Creative City เมืองสร้างสรรค์**. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567, จาก <https://creativecity.cea.or.th/th/about-us/unesco-creative-cities-network>
- Ebuenyi, I. D., Rottenburg, E. S., Bunders-Aelen, J. F., & Regeer, B. J. (2020). Challenges of inclusion: A qualitative study exploring barriers and pathways to inclusion of persons with mental disabilities in technical and vocational education and training programmes in East Africa. *Disability and Rehabilitation*, 42(4), 536–544.
- Evans, G. (2001). *Cultural planning: An urban renaissance?* London, UK: Routledge.
- Habermas, J. (1989). The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society (T. Burger, Trans.). Cambridge, MA: MIT Press. (Original work published 1962)
- Jacobs, J. (1961). *The death and life of great American cities*. New York, NY: Random House.
- Landry, C. (2000). *The creative city: A toolkit for urban innovators*. London, UK: Earthscan Publications.
- Rocketmedialab. (2567). *Soft Power: อุตสาหกรรมแห่งอนาคต*. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.rocketmedialab.co/soft-power>
- Springnews. (2565). “อารีย์” ย่านน่าอยู่ติดอันดับโลก วัดจากวิถีชีวิต-แหล่งความคิดสร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2567, https://www.springnews.co.th/springlife/821404#google_vignette
- ซิตี้ แครกเกอร์. (2564). “อารีย์” ไม่ได้มีดีแค่ร้านกาแฟ. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2567, จาก <https://citycracker.com>

จิตต์ แครกเกอร์. (2564). อารีย์: ย่านแห่งความหลากหลายและความเป็นเพื่อนบ้าน. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2567, จาก <https://citycracker.co/city-lifestyle/ari-bangkoks-charming-neighbourhood/>

จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ (2564) แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นพื้นที่สาธารณะภายใต้
สภาวะ สังคมผู้สูงอายุของประเทศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเขตพญาไท. (2567). นโยบายการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกรุงเทพมหานคร.
สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2567, จาก
<https://policy.bangkok.go.th/risk2568/frontend/web/i>

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CEA). (2565). Creative Economy Agency:
กรุงเทพมหานคร เมืองสร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2567, จาก
<https://www.cea.or.th>

สร้อยนา ทิพย์แสง. (2564). แนวทางพัฒนาพื้นที่ดาดฟ้าเพื่อการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ อารีย์-
ประดิพัทธ์ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ (เจ้าหน้าที่/ผู้เกี่ยวข้อง)

งานวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่
ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ กับ
การพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่านอารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เพื่อ
ประกอบการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ย่าน
อารีย์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการใช้พื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์ เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร ในบริบทพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะ

2) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะในย่านอารีย์
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ให้พื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะ

ทั้งนี้ เพื่อให้การสัมภาษณ์มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อ
ส่งเสริมศิลปะในพื้นที่ดังกล่าวจึงขอความร่วมมือจากท่านในการให้บันทึกข้อมูลตามความเป็นจริง
เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ในการส่งเสริมพื้นที่
สาธารณะเพื่อส่งเสริมศิลปะอย่างยั่งยืน

ขอแสดงความนับถือ
นายกิตติศักดิ์ พุทธิวงศ์โสภณ